

La recerca recent sobre jocs tradicionals i la seva aplicació en l'àmbit educatiu. El programa *Els jocs en la història*

Elena Espuny Arasa

Institut Ramon Muntaner

elena@irmu.org

Resum

L'article parla de diverses jornades d'estudi sobre jocs tradicionals que, organitzades per l'Institut Ramon Muntaner juntament amb el Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, han tingut lloc de manera anual i itinerant pels territoris de parla catalana. Aquestes jornades, que van iniciar el seu recorregut el 2006 en la Festcat d'Horta de Sant Joan, van desembocar en "Els jocs en la història", un programa d'impuls a la recerca i la difusió en temes relacionats amb els jocs tradicionals.

Bona part de les recerques i experiències d'aplicació presentades al llarg d'aquestes jornades han estat elaborades per docents, museus i entitats culturals, que han mostrat el joc com a recurs transversal en l'àmbit de l'educació infantil i primària i, en definitiva, han evidenciat el potencial formatiu del joc tradicional en l'àmbit escolar.

Paraules clau: Jocs tradicionals, recerca, educació, escola, centres d'estudi, museus.

Abstract

This article describes several symposia on traditional games organised by the Ramon Muntaner Institute in conjunction with the Centre for the Promotion of Catalan Popular and Traditional Culture. They have taken place annually in different places throughout the Catalan-speaking world. These symposia first began in 2006 at the Festcat in Horta de Sant Joan and developed into

the "Games throughout History" programme, designed to promote research into and the dissemination of traditional games.

Much of the research and many of the experiences presented during the symposia have been carried out by teachers, museums and cultural organisations, and have shown that games are in general use throughout infant and primary education. In short, they have shown the educational potential of traditional games in schools.

Key words: Traditional games, research, education, school, study centres, museums.

Introducció

L'Institut Ramon Muntaner. Fundació dels Centres d'Estudi de Parla Catalana (IRMU), ubicat a Móra la Nova, treballa des del 2003 amb l'objectiu de donar suport i difondre els projectes d'investigació i de difusió cultural dels centres i instituts d'estudis dels territoris de parla catalana, fomentar el treball en xarxa i donar suport a la connexió entre els centres d'estudis i el món universitari.

Des del 2006, l'IRMU col·labora amb el Departament de Cultura de la Generalitat en la gestió de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya (IPEC), i en el foment de la recerca etnològica.

A instàncies del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana —actual Direcció General de Cultura Popular i Tradici-

onal—, l'IRMU va participar en el 10è. i l'11è. *Curs de Jocs Tradicionals* de la FESTCAT a Horta de Sant Joan, tot organitzant una jornada d'estudi sobre jocs tradicionals que formava part del curs. Així, el 2006 va tenir lloc a l'Ecomuseu dels Ports la "I Jornada sobre Recerca i Patrimoni Etnològic: Els Jocs Tradicionals" i el 2007 la "II Jornada sobre Recerca i Patrimoni Etnològic: Els jocs tradicionals i les noves tecnologies".

Jornada «Espais de joc: patrimoni, turisme i festa».
Fons IRM. Tarragona, maig del 2009.

En vista del potencial que tenia la temàtica, es va decidir engregar "Els jocs en la història 2008-2012". Es tractava d'un programa que impulsava la recerca i la difusió de temes relacionats amb els jocs tradicionals, estructurat en quatre jornades d'estudi i un congrés de cloenda. Durant cinc anys, cada primavera "Els jocs en la història" va recórrer el territori català i va abordar els jocs tradicionals des d'enfocaments temàtics diferents.

Els objectius eren donar a conèixer la pràctica i la transmissió dels jocs en el temps, en els diversos territoris de parla catalana i en territoris propers; recollir i potenciar la recerca sobre els jocs tradicionals que es realitzava des dels centres d'estudis, universitats i museus; fomentar la creació d'un fòrum d'entitats, investigadors i docents interessats en l'anàlisi dels jocs tradicionals des de diferents enfocaments disciplinaris: antropològic, històric, sociològic, pedagògic, arqueològic, turístic, etc. i finalment facilitar l'aplicació a l'ensenyament formal i no formal dels resultats

recollits en els estudis, a través de projectes educatius.

Els treballs presentats en cada jornada es van centrar en aspectes diferents dels jocs tradicionals tant d'infants com d'adults. Així, la primera jornada, titulada "Les societats a través del joc" (Tàrrega, 2008), va analitzar el joc com a manifestació sociocultural i com a element identificador i transmissor de valors, símbols i significats. La segona edició, "Espais de joc: patrimoni, turisme i festa" (Tarragona, 2009), es va centrar en la reflexió i les experiències envers els diferents espais del joc tradicional en la seva condició de patrimoni cultural i en el context del turisme i de la festa. El Museu del Joguet de Catalunya (Figueres) va albergar el 2010 la jornada "Cultura material i cultura immaterial en el joc", dedicada a l'anàlisi i la construcció del joguet i a la reflexió sobre els aspectes immaterials del joc, com ara els valors que transmet. "Els jocs i la interculturalitat" (Berga, 2011) va estar la temàtica de la quarta jornada, que va fer aportacions a la següent pregunta: es pot fomentar la tolerància i el respecte a la diversitat a partir del joc tradicional?, tot reflexionant sobre quin paper ha tingut el joc en la història i quin té en l'actualitat com a recurs per a afavorir el coneixement, el respecte entre cultures i la cohesió social.

Recerques i experiències d'aplicació sobre jocs presentades des de o per a l'educació infantil i primària

Al llarg de les sis jornades i el congrés celebrats entre el 2006 i el 2012, s'han presentat cent trenta-tres treballs de recerca sobre jocs o experiències d'aplicació amb el joc com a fil conductor a través de ponències, comunicacions, pòsters, tallers, audiovisuals i exposicions. D'aquests, pràcticament la meitat corresponen a projectes duts a terme per professionals dels diversos nivells de l'ensenyament, tan reglat com no reglat. Aquestes intervencions han estat, d'una banda, explicacions d'activitats pràctiques que empren el joc com a recurs en l'àmbit educatiu i, d'altra banda, reflexions sobre el paper formatiu del joc tradicional.

Portada del programa de la jornada celebrada al maig del 2010, a Figueres. Fons IRM.

El gruix dels treballs han estat presentats per docents d'educació primària o per altres institucions i entitats que elaboren materials i activitats per a alumnes d'educació infantil i primària (com museus, camps d'aprenentatge, escoles autonòmiques de jocs, associacions culturals, empreses de turisme cultural o de lleure, etc.). Centrant-nos en aquests treballs, i sense ànim de ser exhaustius, a continuació en fem un repàs destacant-ne alguns.

En primer lloc, a les jornades hi hem pogut resseguir la petjada que ha deixat entre molts docents de les Terres de l'Ebre el "Curs de Jocs Tradicionals" de la FESTCAT que durant catorze anys s'ha celebrat a Horta de Sant Joan (Terra Alta). Molts d'ells han estat alumnes d'aquest curs. Això explica que centres com els que conformen la ZER Ports-Algars (Lourdes Rodriguez, etc.) o la ZER Terra Alta Centre duguin a terme, des de fa diversos anys, projectes educatius en què hi participen diverses àrees curriculars emprant el joc com a vehicle educatiu principal, que han explicat a les jornades. Aquesta petjada l'hem trobat també en escoles de comarques veïnes, on és palès l'interès per utilitzar els reculls de jocs tradicionals i aplicar-los a les etapes d'educació infantil i primària. Aquí, a la feina dels docents en actiu als seus centres mateix, s'hi afegeix la feina

d'investigadors, docents i educadors que formen part d'un nombre destacable d'entitats culturals, des de les quals dissenyen i ofereixen projectes o materials educatius sobre jocs. Aquest és el cas de l'Associació Cultural "Lo Llaüt"¹ (Ascó), l'Associació Cultural "Lo Rafal" (Alcanar), l'Associació Cultural del Matarranya (Calaceit), la Cia de Jocs l'ANÒNIMA, associació cultural, els Guies dels Ports (Arnes), l'Aula de Natura, artesanía i tradicions (Arnes), l'Associació Cultural "La Riuada" (Móra d'Ebre) o el Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre.

D'altra banda, hem pogut escoltar reflexions de docents amb una llarga experiència en l'anàlisi, la recuperació i l'ús del joc tradicional, en el seu vessant material i immaterial, com les de Joan Sans Mercadal, Daniel Descomps, Biel Pubill, Miqui Giménez o M. Antònia Pujol. El mestre d'Alaior i autor de diverses publicacions sobre jocs menorquins Joan Sans ens ha parlat de la importància del joc en la infantesa per a la conformació del caràcter i per a la construcció de la intel·ligència emocional del futur adult. Daniel

¹ En aquesta entitat cal resseguir la labor del Biel Pubill, mestre i professor d'Educació Física a l'IES de Flix, investigador sobre jocs, autor de diversos materials educatius que hi estan relacionats i codirector del "Curs de Jocs Tradicionals" de la FESTCAT d'Horta de Sant Joan durant diversos anys. <http://bieljoc.blogspot.com>; www.jocsanonima.wordpress.com ;

Descomps, excatedràtic de l'Institut Universitari de Formació de Mestres de l'Aquitaine, actualment recorre les escoles i associacions culturals de França ensenyant als nens a construir-se les pròpies joguines amb els elements més propers de la natura². Biel Pubill, mestre a Flix, és impulsor de molts projectes educatius, patrimonials, festius, culturals, esportius, etc. que empenen el joc tradicional com a motor, com entre altres, el *Tradijoc de la Ribera d'Ebre i la Terra Alta*. Miqui Giménez, mestre i músic de Terrassa, ha evidenciat la funcionalitat del joc com a recurs d'integració, a casa nostra, de nens provinents de diferents cultures, a través d'experiències de recuperació dutes a terme al Pallars Sobirà. També llarga és l'experiència de M. Antònia Pujol, professora de l'Aula de Música Popular i Tradicional Catalana, així com la seva tasca en la recuperació

2 <www.jouet-rustique.blogspot.com>.

de jocs tradicionals cantats o que utilitzen la música i la seva introducció en els currículums d'infantil i primària³. Tampoc no podem deixar de mencionar la tasca d'Àngel Gómez al capdavant de l'Escola Autònoma de Jocs Tradicionals de València (Benissanó), des d'on s'impulsen projectes de jocs a les escoles del País Valencià, o la duta a terme des de fa anys per la "Federación Cántabra de Bolos" a les escoles de Cantàbria amb el projecte "Madera de ser"⁴, que treballa amb els nens la identitat i la cohesió social a través de les modalitats càntabres de bitlles.

La jornada "Els jocs i la interculturalitat" ha donat peu a l'exposició de molts estudis sobre la integració dels nens i joves nous i sobre la realitat social de partida, com és el cas del tre-

3 BUSQUÉ, Montserrat i PUJOL, M. Antònia (1996): *Ximic. Jocs tradicionals*. Amalgama Edicions.

4 <www.maderadeser.com>.

Taller «Jocs de taula d'arreu del món». Fons IRM. Berga, abril del 2011.

ball de camp fet per Cris Molins, antropòloga del Grup EMIGRA de la UAB, en què analitza com juguen i com no juguen els nens i nenes en els patis escolars de Catalunya⁵.

Per la seva part, els museus han tingut un important paper en la presentació de treballs de caire educatiu, sia perquè tenen joguets en les seves col·leccions, sia perquè estudien el joc tradicional com a element social i lúdic del seu entorn, o àdhuc sia perquè empren el joc com a metodologia de transmissió del seu discurs museístic. Parlem d'equipaments que acullen grups d'escolars i que fan una tasca silenciosa, però valuosa, des l'educació no formal. De la vintena

llarga d'estudis i experiències pràctiques presentades, en podem destacar un projecte realitzat al llarg de dotze anys: "El joc tradicional al rodal d'Arbúcies", del Museu Etnològic del Montseny. (Foto 05) Es tracta de la documentació de més de tres-cents jocs i joguines tradicionals de la primera meitat del segle xx a la zona i la difusió dels resultats en un DVD interactiu, d'interès per als docents i extrapolable a qualsevol altre territori. També s'han presentat reculls o experiències de difusió de jocs del territori des del Museu Comarcal de l'Urgell, l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu (Esterrri d'Àneu), el Museo de Juegos Tradicionales de Campo (Osca), el Museu de les Terres de l'Ebre (Amposta), el Museu de Joguets i Autòmats de Verdú, etc. En relació amb els museus o equipaments patrimonials que utilitzen el joc com a eina de transmissió del seu missatge per a escolars que han presentat treballs, cal mencionar la Ciutadella Ibèrica de Calafell, el

5 Ponència de la jornada "Els jocs i la interculturalitat" (Berga, 2011): "El joc com a element inclusiu als patis escolars de Catalunya" <http://grupsderecerca.uab.cat/emigra/content/cris-molins>. Amb la mateixa temàtica, també cal esmentar l'article de Bianka Pires, "El pati escolar i la integració social d'alumnes estrangers", publicat al núm. 28 de la *Revista d'etnologia de Catalunya* (pàg. 84-95).

*Alumnes d'educació infantil i primària jugant a bitlles. Bolera Madera de Ser, Santander.
Foto: José A. Hoyos. Fons de la FCB, 2003.*

Museu de l'Esperanto (Subirats) o el Museu del Càntir d'Argentona, entre altres. Les eines d'ensenyament, en aquests casos, van des dels jocs de rol fins als jocs de carrer o de plaça, passant pels jocs de pistes i els jocs de taula.

Fitxa de l'apartat de jocs del DVD *El joc tradicional a Arbúcies*. Fons MEMGA.

El potencial educatiu del joc tradicional al segle XXI

En aquest programa, s'hi ha fet palès l'interès i la necessitat d'emprar el joc tradicional a les aules, tot aprofitant-ne la multifuncionalitat i la transversalitat com a metodologia d'ensenyament-aprenentatge de continguts i valors, des de qualsevol àrea. Les diferents aportacions de professionals de l'educació ens han demostrat el potencial del joc com a eina d'integració de joves nous, com a recurs per donar a conèixer als nens el patrimoni cultural proper —històric, arquitectònic, festiu, musical, etc.—, com a mètode per apropar els alumnes a la identitat cultural pròpia, com una via de mediació de conflictes en l'àmbit escolar, etc. També s'ha evidenciat la importància de posar a l'abast dels docents i futurs docents accions de formació explícita sobre jocs tradicionals, tant pel que fa al coneixement de la pròpia dinàmica dels jocs —com jugar-hi— com pel que fa a quin aprofitament educatiu se'n pot treure —per què jugar-hi.

En una època com l'actual, marcada pels jocs electrònics, pensats per a jugar molt sovint de forma estàtica i individual, seria interessant veu-

re com aquests jocs poden interactuar amb els tradicionals, que habitualment se centren més en l'aspecte comunicatiu i s'han de practicar a l'aire lliure. Aquest reptes s'han plantejat a la congrés de cloenda del programa "Els jocs en la història".

Al maig de 2012 ha tingut lloc a Móra la Nova i Ascó el congrés internacional "Els jocs en la història". En aquesta darrera edició s'ha donat una dimensió internacional al tema, s'ha aprofundit en les temàtiques abordades en les jornades anteriors i s'han analitzant especialment els jocs del segle XXI: la indústria del videojoc, l'aplicació avui del joc tradicional en el procés d'aprenentatge en les diverses etapes educatives, la conjugació del trinomi jocs tradicionals, noves tecnologies i educació, etc. Aquest trinomi ha donat peu a un dels àmbits temàtics del congrés i a la seva taula rodona. En aquest àmbit s'han presentat treballs que aborden el paper de joc a l'escola en la resolució de conflictes (Unai Sáez, INEFEC) i en l'educació en competències emocionals (Pere Lavega, INEFEC); s'han explicat programes amb anys d'experiència en escoles com el *Rodajoc* (Grup de Mestres d'Educació Física de Ciutat Vella, Barcelona), que atén la integració d'alumnes de diverses cultures al Cicle Mitjà de Primària; els materials educatius publicats pel Seminari de Formadors en Educació Física de les Terres de l'Ebre o la presentació d'un nou joc esportiu inclusiu de pilota creat per Juanjo Bien-dicho (CEFIRE de Sagunt), el Colpbol.

Actes de les jornades "Recerca i patrimoni etnològic" i "Els jocs en la història"

ESPUNY, Elena (coord.) (2007): *Recerca i patrimoni etnològic. Els jocs tradicionals*. Institut Ramon Muntaner. Móra la Nova.

ESPUNY, Elena (coord.) (2008): *Recerca i patrimoni etnològic. Els jocs tradicionals i les noves tecnologies*. Institut Ramon Muntaner. Móra la Nova.

VAQUER, Pineda; BARRULL, Carles (coord.) (2009): *Els jocs en la història. Les societats a través del joc*. Aeditors. El Perelló.

BARRULL, Carles; ESPUNY, Elena (coord) (2010): *Els jocs en la història. Espais de joc: patrimoni, turisme i festa*. Aeditors. El Perelló.

BARRULL, Carles; ESPUNY, Elena (coord) (2011): *Els jocs en la història. Cultura material i immaterial en el joc*. Aeditors. El Perelló.

BARRULL, Carles; ESPUNY, Elena (coord) (2012): *Els jocs en la història. Els jocs i la interculturalitat*. Institut Ramon Muntaner. Móra la Nova.

Alguns recursos educatius disponibles sobre jocs tradicionals

Reculls de jocs publicats

BARDAJÍ, Francesca (2006): *Jocs populars tradicionals a la comarca de l'Urgell*. Tàrrrega. Ajuntament de Tàrrrega.

BUSQUÉ, Montserrat i PUJOL, M. Antònia (1996): XIMIC, jocs tradicionals, Berga : Centre d'Estudis Musicals del Berguedà "L'Espill" : Amalgama.

COSTES, Antoni (1997): *Emborrapà!. Jocs de carrer jugats a Amposta*. Ajuntament d'Amposta.

LAVEGA, Pere i ROVIRA, Glòria (2003): *Els jocs tradicionals al Pallars Sobirà*. Tremp. Garsineu.

La Riuada. Revista d'informació cultural. "Els jocs d'ahir". Núm 28, desembre de 2006. Associació Cultural "La Riuada", Móra d'Ebre.

SANS, Joan (2000). *Recull de juguetes artesanals de les Illes Balears*. Palma de Mallorca. Universitat de les Illes Balears (Antropologia de l'Educació; 3).

SANS, Joan (2007). *Juga a fer juguetes*. Palma de Mallorca: Institut d'Estudis Balearics; La Foradada.

Exposicions itinerants

Joc tradicional i educació. Cia de Jocs l'ANÒNIMA, Associació cultural.

Exposició "El joc entre la tradició i la modernitat. Una experiència en el context d'Horta de Sant Joan". INEFC de Lleida i Associació Cultural Lo Llaüt d'Ascó.

De joc a joc. Jocs tradicionals de la Ribera d'Ebre. Associació Cultural "Lo Llaüt" d'Ascó.

Joan Ortí. *La diversitat cultural en les manifestacions lúdiques del món. Unes activitats a pre-*

servar i protegir. Associació Cultural La Tella, Sant Mateu.

Tallers

Tallers de jocs romans. Némesis SSCL. Tarragona.

Tallers de construcció de joguets amb materials de la natura. Guies dels Ports, Arnes.

Tallers de bòlit. Associació de Dones d'Anglesola.

Tallers de fer ballar baldufes, baldufes gegants i virolets òptics. Associació Amics de la baldufa.

Tallers de jocs cantats i de jocs que utilitzen la música. M. Antònia Pujol.

Tallers de jocs tradicionals. Cia de Jocs l'ANÒNIMA, Associació Cultural.

Taller *Juguem com jugaven les nenes i els nens de Tarraco*. Camp d'Aprenentatge de la Ciutat de Tarragona. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Itinerari de carrer *Els jocs tradicionals de Verdú*. Museu de joguets i autòmats. Col·lecció Mayoral. Verdú.

Joc de rol per conèixer el romànic *La pau i la treva de Deu*. Consorci Paleontologia i Entorn de Coll de Nargó (l'Alt Urgell).

Tallers de jocs tradicionals del Pallars Sobirà. Ecomuseu de les Valls d'Àneu. Esterrri d'Àneu.

Tallers per a aprendre els valors de l'esperanto. Museu de l'esperanto. Subirats.

Materials educatius

BANTULÀ, Jaume (2006): "La introducció dels jocs populars i tradicionals en l'educació escolar dels infants" *Temps d'educació*, pàg. 235-248.

CAPDEVILA, Gemma (1999). *Unitat didàctica de joc maonès*. Menorca: Institut d'Estudis Menorquins Consell Insular de Menorca.

PUBILL, Biel i RADUÀ, Josep Maria. *El patrimoni de joc a joc. Els jocs en temps dels moriscos*. Quadern didàctic. Ajuntament d'Ascó.

TORT, Núria. *El joc tradicional al rodal d' Arbúcies*. DVD interactiu. Museu Etnològic del Montseny. Arbúcies.

Treballs presentats 2006-2011 i publicats en les actes⁶

<i>Autor/a</i>	<i>Filiació</i>	<i>Títol de la intervenció</i>
Carme Queralt	Museu de les Terres de l'Ebre	Iniciació al treball de camp en cultura popular
Pere Lavega i Biel Pubill	Xè. Curs de Jocs Tradicionals FESTCAT Horta St. Joan	Projecte Europeu Cultura 2000 sobre jocs tradicionals.
Pere Lavega i Biel Pubill	INEFC Lleida i IES Flix	La tecnologia al servei de la tradició: els jocs tradicionals, entre la teoria i la pràctica
Núria Tort i Sandra Pujadas	Museu Etnològic del Montseny	El joc i el lleure tradicionals a Arbúcies (1900-1940)
Enrique Pedret	Club de Rem de Tortosa	Recuperació de regates de festa major a l'Ebre
Pepa Nogués	Centre d'Estudis de la Terra Alta	Jocs tradicionals d'adults a la Terra Alta
Jordi Serra	Associació Cultural de Montserrat	Ecologia del joc
Montserrat Fonts i Salvador Palomar	Associació Cultural Carrutxa, Reus	Els jocs tradicionals al Priorat: recuperació de joguines per treball de camp
Lourdes Rodríguez, Neus Cortiella i Marta Prat	ZER Ports-Algars, la Terra Alta	Els jocs a les ermites de la Terra Alta
Ramon Gallar	Institut d'Estudis Comarcals del Montsià, Amposta	Recuperació de jocs tradicionals en l'àmbit de l'Educació Primària. CEIP Soriano Montagut. Amposta
Àngel Gómez	Escola Autònoma de Jocs Tradicionals de València. Benissanó	La recerca. Començar per casualitat
Xavier Roviró	Grup de Recerca Folklòrica d'Osona	Memòria oral d'Osona: recull de jocs populars tradicionals.
Joaquim Buj	Assoc. Cultural <i>Lo Rafal</i> . Alcanar	Recull de jocs tradicionals a l'escola: la Terra Alta
Carles Sancho	Assoc. Cultural del Matarranya, Calaceit	Material didàctic sobre jocs populars i tradicionals i dinamització del joc en català
Manel Serrabona i M. Pilar Ares	IES Aran. Vielha	Els jocs populars tradicionals a la Vall d'Aran
Francesca Bardají	Museu Comarcal de l'Urgell-Tàrrrega	Jocs tradicionals a la comarca de l'Urgell
Francesc Pasqual	Grup de Recerca de Cervelló	El joc de cucanya a Cervelló
Pere Lavega i Biel Pubill	INEFC Lleida i Associació Cultural <i>Lo Llaüt</i> , Ascó	Les noves tecnologies en l'aplicació dels jocs tradicionals
Jordi Tura i Núria Tort	Museu Etnològic del Montseny. Arbúcies	El joc tradicional al rodal d'Arbúcies, un DVD interactiu

⁶ Aquests treballs estan publicats en les actes de les jornades (<www.bestiari.net>). Les ponències i comunicacions presentades durant el Congrés Internacional *Els jocs en la història* el maig del 2012 estan actualment en procés de publicació.

Victòria Almuni i Ferran Grau	Diputació de Tarragona i URV	REPTTE, un portal de recursos didàctics en patrimoni a les comarques de Tarragona
Biel Pubill	IES Flix i Associació Cultural "Lo Llaüt", Ascó	El joc tradicional dins el projecte "Comenius". Educació secundària.
J. LL. Monjo i Ll. X. Flores	Grup de recerca folklòrica "Alacant"	Passat, present i futur dels jocs tradicionals a la comarca de la Marina.
Jordi Pablo	Arxiu Festiu Catalunya, Barcelona	Competència, atzar, simulacre i vertigen en el joc
Pepa Nogués	Guies del Port i Parc Natural dels Ports	Educació ambiental amb la confecció de joguets amb elements naturals
Joan Launes	Assoc. Cult. La Riuada, Móra d'Ebre	Jocs tradicionals de la Ribera d'Ebre
Rosa Canela	Fundació El Solà, la Fatarella	Jocs populars tradicionals al Maresme
Joseba Etxebeste	Universitat del País Basc	El procés de socialització a través dels jocs infantils en el País Basc
Gemma Capdevila	IES de Maó, Menorca	El "Joc Maonés" i "Dins i fora", dues maneres de viure els jocs tradicionals
Fernando Maestro	Museo de Juegos Tradicionales de Campo, Osca	Hablemos de ellas
Pere Lavega i Biel Pubill	INEFC Lleida i IES de Flix	Jocs infantils i d'adults a Catalunya
Francesca Bardají	Museu Comarcal de l'Urgell-Tàrrrega	Aspectes socials dels jocs tradicionals i populars a la comarca de l'Urgell
Axier Oiarbide	Universitat del País Basc	El jokoia y el jolasa en el mundo adulto de hoy
Jaume Bantulà	Universitat Ramon Llull	Els jocs tradicionals en la societat europea a través de la filatèlia
Joaquim Capdevila	Universitat de Lleida	Els còssos de la cordera. Ritual agrari, joc rústic i esport atlètic
Joan Armangué	Universitat de Càller i Arxiu de Tradicions de l'Alguer, Itàlia	El joc de la sortilla
Albert Aragonés	Assoc. Cultural "Lo CEL", Alcanar	Jocs tradicionals de Freginals recollits al Diccionari català-valencià- balear
Joan Ortí	Associació Cultural "La Tella", Sant Mateu	Les jornades "El joc i la tradició" de St. Mateu
Lourdes Rodríguez, Neus Cortiella i Marta Prat	ZER Ports-Algars, la Terra Alta	Experiència educativa: Fa molts anys també es cantava i es jugava
Jordi Salvadó	Assoc. Cultural "La mar d'amics"	Jocs tradicionals mariners de Palamós
Carme Vergés	Museu Comarcal de Cervera	Cuit i amagar. La botiga dels joguets
Guiseppe Giacon	Associazione Giochi Antichi, Itàlia	Tocatí. El festival de juegos tradicionales de Verona como elemento de promoción territorial
Jordi Ochoa	INEFC Lleida	Jocs tradicionals en ermites, santuaris i capelles de Catalunya

Oriol Segarra	Ajuntament de Tortosa	Patrimoni arquitectònic i jocs a la Festa del Renaixement de Tortosa
Pere Lavega i Biel Pubill	INEFC Lleida i Associació Cultural “Lo Llaüt”, Ascó	HORTAJOC!. Conèixer els espais d’Horta de Sant Joan amb els jocs tradicionals
Jordi Tortosa	Camp d’Aprentatge Tarragona	“Tarraco Viva”. Jugem com jugaven les nenes i els nens de Tarraco
Oriol Calvo	Museu del Càntir d’Argentona	Els jocs tradicionals dins de la Festa del Càntir d’Argentona
Àngel Portet	Associació Internacional de Raiers, la Pobla de Segur	Raiers: de l’ofici tradicional a la Festa d’Interès Nacional
Francesca Bardají	Museu Comarcal de l’Urgell-Tàrrrega	El joc del bòlit fa turisme
Paulo Coêlho de Araujo i altres	Universitat de Coimbra, Portugal	A Festa dos Tabuleiros, patrimonio cultural das gentes de Tomar
Paulo Coêlho de Araujo i altres	Universitat de Coimbra, Portugal	O Jogo da Péla na Praia da Tocha
Oscar Garcia	Fund. Victor Sallent i Assoc. Cult. “La Bauma dels Encantats”, Berga	Joc i festa: la Patum infantil de Berga. Juguem a Patum.
Maria Feliu, Clara Masriera i Anna Triadó	Fundació Castell de Calafell-Ciutadella Ibèrica de Calafell	El joc, una eina per a aproximar-nos al patrimoni arqueològic dels ibers
Jordi Mayoral	Museu dels joguets i els autòmats.	Jocs tradicionals de Verdú
Cristina Cardona	Ajuntament de Mas de Barberans	Artesania de la pauma: de treball a joc
Biel Pubill i Josep M. Raduà	Assoc. Cultural “Lo Llaüt”, Ascó	Les corrides de cavalls, rucs i matxos d’Ascó. Joc, patrimoni i festa
Raquel Codina	Consorci Paleontologia i Entorn de Coll de Nargó, Alt Urgell.	La pau i la treva de Déu. Joc de rol en un entorn romànic
Lourdes Rodríguez, Neus Cortiella i Marta Prat	ZER Ports-Algars, Terra Alta	De festa en festa i...de joc en joc
F. de la Torre i J. A. Hoyos	Federación Càntabra de Bolos	El projecte educatiu “Madera de ser”
Fernando Maestro	Museo de juegos tradicionales de Campo, Osca.	Jocs i esports tradicionals. Un llenguatge comú a l’Europa actual.
Joan Sanz Mercadal	Mestre d’Alaior, Menorca	La importància de la jogueta en la construcció de la persona
Daniel Descomps	Institut Universitari de Formació de Mestres d’Aquitaine, França	Crear juguetes y nombrarlos en vivo
Pere Lavega	INEFC Lleida	La cultura immaterial en els jocs a través de la història

Roger Benito	Institut d'Estudis Penedesencs, Vilafranca del Penedès	Jocs i jugadors a la Barcelona baix medieval
Jordi Abella	Ecomuseu de les Valls d'Àneu	Recuperació de jocs tradicionals en el desenvolupament de les Valls d'Àneu
M. Antònia Pujol	UB i Aula de Musica Tradicional	Jocs que utilitzen la música
Cris Molins	Universitat Autònoma de Barcelona	El joc com a element inclusiu als patis escolars de Catalunya
Xavi Camino	Antropòleg. Escola Superior de Disseny Elisava	El joc i l'esport com a oportunitats a l'espai públic
Raül Hernández	Centre d'Estudis Històrics de Terrassa i UAB	Activitats ludicoesportives juvenils en els espais públics
Guillermo Soler	Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya	El fet casteller i la integració de nous jugadors a Catalunya
Jaume Bantulà	Universitat Ramon Llull	Aproximació a la cultura lúdica des d'una perspectiva transcultural
Àngela Rosa Menages i Joan Lluís Monjo	Grup d'Estudis Folklorics Alacant	Fava vinga!. Els jocs dels valencians emigrats a Argèlia
Abel Sensarrich	Federació Catalana de Bitlles i Bowling	La implantació de les bitlles catalanes en altres indrets del món
Alumnes de centres de primària i de secundària de Berga	Consell de la Infància de Berga	Els jocs de les diverses cultures de Berga
Andrés Payà	Universitat de València	El joc tradicional a la història de l'educació social contemporània
Maite Marín	Antropòloga	Del joc a la participació
Miquel Giménez	Mestre de Terrassa.	De fora vingueren...
Montse Piñeiro	Museu de l'Esperanto, Subirats	El joc, un recurs en l'ensenyament i transmissió dels valors de l'esperanto
Biel Pubill	IES de Flix i Associació Cultural "Lo Llaüt", Ascó	Potencialitats del joc com a recurs per a la inclusió del nouvingut
Lourdes Rodriguez, Ramon Codorniu i Neus Cortiella	ZER Ports Algars, Terra Alta	Arreu del món, també hi juguen?. Projecte d'educació física a la ZER
Lourdes Rodriguez, Ramon Codorniu i Neus Cortiella	ZER Ports Algars, Terra Alta	Compartim jocs, els d'aquí i els d'allà. Projecte de jocs tradicionals
Joan Ortí	Universitat Jaume I i Associació Cultural "La Tella", Sant Mateu	Vincles interculturals de les manifestacions lúdiques d'arreu del món
Maria Galizia	Educadora, Caldes de Montbui	La xerranca i la interculturalitat
Montserrat Vidal	ZER Terra Alta Centre	Jocs tradicionals del món